

Mik a könyvtárak feladatai?

Mit gyűjtenek ma a könyvtárak?

Mi található egy könyvtár audiovizuális részlegében?

Milyen nem nyomtatott információhordozók találhatóak az iskolák könyvtárában?

Hogyan változott a könyvtárak feladata az ókortól napjainkig?

A könyvtárak feladatai

A könyvtárak feladatai folyamatosan változtak az évszázadok során. Kezdetben ez az agyagtáblák, papirusztekercsek, kódexek megőrzése volt, amivel a tudósok, művészek számára fontos információforrásként szolgáltak.

Azután irodalmi, ismeretterjesztő, tudományos és művészeti kiadványok is megjelentek. A feladat ezek gyűjtése, rendszerezése, majd a kölcsönzése, illetve a helyben olvasás biztosítása lett.

Mára a könyvtárakban már nemcsak könyvek, hanem más nyomtatott és nem nyomtatott információhordozók is megtalálhatók. A számítógépek és az informatikai eszközök megjelenésével, elterjedésével pedig egyre inkább információs központként működnek. Internetes kapcsolat esetén lehetőség van más könyvtárak katalógusaiban való keresésre, elektronikus könyvtárak meglátogatására, és persze a világhálón való böngészésre.

Keresés a Magyar Elektronikus Könyvtárban

A könyvtárak szerepe

Ezzel együtt változott, bővült a könyvtárak szerepe is, ma nélkülözhetetlen helyszínei a tanulásnak, oktatásnak. Egyrészt a diákok számára, akik itt találhatnak segítséget a házi feladat megoldásához, egy kiselőadás elkészítéséhez. Másrészt a tanárok is itt juthatnak hozzá friss információkhoz, új szakmai ismeretekhez.

Mi mindenre használhatjuk ma a könyvtárakat?

Fontos helyszíne a könyvtár az önművelésnek, az általános műveltség bővítésének. Egy helyen megvan sok minden, amire szükség lehet a folyamatos önképzéshez, ahogy sokszor hallani, az élet-hosszig tartó tanuláshoz.

Nem utolsósorban tanár, diák és mindenki más talál az érdeklődésének megfelelő könyvet, cédét, dévédét a szabadidő hasznos, kellemes eltöltéséhez.

Milyen új információhordozók találhatóak egy modern könyvtárban?

Új információs eszközök a könyvtárban

A könyvtárak feladatainak és szerepének változásával természetesen módosult a gyűjtött és tárolt információhordozók köre is.

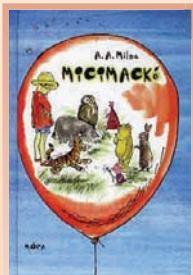
Ez korábban csak a könyveket (szépirodalmat, szakirodalmat), újságokat (napilapokat, folyóiratokat), térképeket jelentette. Azután a nyomtatott ismerettárak mellett megjelentek a **nem nyomtatottak** is, az audiovizuális információhordozók. Egyre több helyen lehetett hozzáférni diákepekhez, diafilmekhez, majd videokazettákhoz, újabban dévédéhez. A könyvtárak gyűjtőköre kibővült a magnókazettákkal, hanglemezekkel, ezeket aztán fokozatosan és szinte teljesen felváltották a könnyebben kezelhető, kevésbé sérülékeny cédé lemezek. Bár nem olyan szépek, hiányozhat a lapozgatás élménye, de lényegesen egyszerűbb és gyorsabb a keresés egy szótár vagy lexikon cédén, dévédén megjelent változatában. Nem mellékes szempont, hogy sokkal kisebb helyet foglalnak, viszont csak számítógéppel és megfelelő meghajtóval használhatók.

Nagyon gyorsan népszerűek lettek a CD-ROM-on megjelent ismeretterjesztő kiadványok (mint például a Magyarország nemzeti parkjai), illetve a különböző oktatóprogramok.

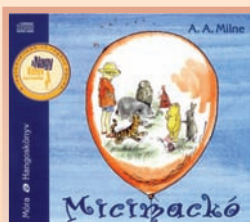
Francia–magyar szótár cédén

Hallottam valamit a hangoskönyvekről. De mik azok pontosan?

A Micimackó könyv alakban

A Micimackó hangoskönyv alakban

Sok könyvnek létezik már úgynevezett hangoskönyv változata. Ennek népszerű formája az a cédé, amin neves színészek előadásában hallgathatod meg a műveket. (Például: Gárdonyi Géza *Egri csillagok*, Lázár Ervin *A hétfejű tündér*, Milne *Micimackó* stb.) Ilyenek minden nagyobb könyvesboltban megvásárolhatók, és nagyon sok könyvtárban megtalálhatók.

Így a könyvtárban egy költő műveit megtaláljuk egy verseskötetben, megjelenhetett azok szövege cédén, és lehet, hogy megzenésítve is meghallgathatók egy másik cédén. Sok olyan regény van, amelyikből film készült, ezeket **videokazettán** vagy **dévédén** is kereshetjük a könyvtárban.

A nem nyomtatott információhordozókhoz tartoznak az **elektronikus dokumentumok** is. Ide soroljuk azokat a dokumentumokat, amelyek az információt digitálisan tárolják. Ilyenek például a hajlékonylemezek, a számítógép merevlemez és az interneten található anyagok is.

A különböző információhordozók előnyei és hátrányai

A **papíralapú dokumentumok** hosszú időn keresztül bizonyultak megfelelőnek és tartósnak. Hátrányuk, hogy egy példányukat csak egy személy használhatja egy időben, több példány beszerzése plusz költséget jelent. Hozzáferni pedig csak a könyvtár nyitvatartási idejében lehet, akárcsak a róla készült katalóguscédulához.

Mi a különbség a nyomtatott és a nem nyomtatott információhordozók használata között?

A könyvtár nyitva tartása	
HÉTFŐ:	9.00 - 13.00
KEDD:	9.00 - 18.00
SZERDA:	9.00 - 13.00
CSÜTÖRTÖK:	9.00 - 18.00
PÉNTEK:	9.00 - 12.00

A **nem nyomtatott információhordozók** előnye, hogy (egyenként) kis helyet foglalnak, kevésbé rongálódnak, a tárolás körülményeire nem annyira érzékenyek. Az elektronikus dokumentumok távolról is használhatók, egyszerre többen is hozzáférnek, a tárolt információ frissíthető, módosítható. A **számítógépes** (másképp elektronikus) **katalógusokban** pedig tetszőleges helyről, bármikor lehet keresni. Ez ráadásul sokkal gyorsabb, egyszerűbb, mint a katalóguscédulák böngészése.

Milyen feltételei vannak ennek?

Feltétele viszont, hogy a könyvtárban dolgozóknak és a látogatóknak egyaránt jártasnak kell lenniük az informatikai eszközök használatában. Egyes esetekben szükség van valamilyen eszközre: lejátszó berendezésre, számítógépre a megfelelő meghajtóval, internetkapcsolatra.

Hogyan változott a könyvtárak feladata az évszázadok során?
Milyen új információhordozók jelentek meg a könyvtárakban?
Melyek a papíralapú dokumentumok hátrányai?
Sorold fel a nem nyomtatott információhordozók előnyeit!

Pontosan mi is
az a lexikon?

A könyvtár melyik részében található a kézikönyvek?

Ki lehet-e ezeket kölcsönözni?

Milyen lexikont használtatok már?

Mire használható az Idegen szavak szótára?

Miben keressem?

Nyáron késő este biztos már sokan láttatok fényes csíkot húzó „hullócsillagokat”. Később a földrajztanár elmagyarázta, hogy azok nem csillagok, hanem meteorok. Ha szeretnénk róluk többet megtudni, akkor a könyvtárostól érdemes megkérdezni, miben találhatunk ebben a témában információkat.

A javaslatok között szerepelni fog valamilyen **lexikon** is. De hogyan kell abban keresni? Ha biztosan benne van a meteor, akkor a kezdőbetűje szerint az ábécérendben írt **címszavak** között gyorsan megtaláljuk. Szerencsére a lexikonok végén van egy **név- és tárgymutató**, ami a címszavakon kívül a gyakran előforduló szavakat is tartalmazza, ugyancsak ábécérendben. Itt mellé írják, hogy hányadik oldalon szerepel a kifejezés, és a megadott oldalra lapozva elolvashatjuk.

Azokat az információhordozókat, amelyekben rögtön megtaláljuk a választ a kérdésünkre, **direkt** vagy más néven **elsődleges** tájékoztatási eszközöknek nevezik. Ilyenek például a lexikonok, enciklopédiák, szótárak.

Információs
társadalomban élünk.
Fontos, hogy jól tudj
információt keresni!

Hogy tudok keresni
egy lexikonban?

A lexikonok egy- vagy több-kötetes kézikönyvek, melyek szavak, kifejezések rövidebb vagy hosszabb magyarázatát tartalmazzák ábécérendbe rendezve. Lehetnek **általános lexikonok**, ezekben minden tudományághoz kapcsolódó ismeret megtalálható. És vannak **szaklexikonok**, melyek egy-egy tudomány körébe tartozó ismeretekkel foglalkoznak. Ezek címéből kiderül, mi a bennük feldolgozott tudományterület, például Zenei lexikon, Biológiai lexikon, Művészettörténeti lexikon stb.

A lexikon szövegének egy összefüggő egységét **szócikk**nek nevezik. Ezek első szava a **címszó**, ami után az arra vonatkozó rövid, lényegre törő ismeretek, tudnivalók, magyarázatok olvashatók. Ha a szócikkben olyan szó szerepel, ami a lexikonban címszóként is előfordul, akkor előtte egy úgynevezett **utalót** helyeznek el. Ez általában egy jobbra mutató nyíl (→), ami után dőlt betűvel van írva az adott szó.

Mivel a címszavak ábécérendben vannak írva, egy adott témáról csak úgy tudunk meg többet, ha az utalók segítségével a többi címszót is megkeressük.

Az első lexikon, amivel szinte mindenki találkozik, az **Ablak-zsiráf** képes gyermeklexikon.

A **Pallas** Nagy Lexikona volt az első nem fordításon alapuló magyar nagylexikon. A Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt. adta ki 1893 és 1897 között tizenhat kötetben. A mintegy 150 000 szócikkben a korabeli tudomány színvonalán foglalta össze az ismereteket.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI
KISLEXIKON

Ebben a meteor is benne van

BROCKHAUS
RIEMANN

ZENEI
LEXIKON

ZENEMŰKIADÓ

Egy szaklexikon